

ТЕМА 15. ДЕРЖАВНИЙ ЛАД КОРОЛІВСТВА ШВЕЦІЯ у 20 ст.

Основними конституційними актами королівства Швеція є Основний закон “Про Форму правління”, Основний закон “Про престолонаслідування”, Основний закон “Про свободу друку”, Основний закон “Про парламент”, прийняті в 1974 році.

Швеція є парламентською республікою, з унітарним устроєм та демократичним державним режимом.

Главою держави є Король, який передає і отримує владу шляхом спадкування. Спадкування титулу Короля в Швеції відбувається за кастильською системою, тобто визнається право на спадкування за чоловіками і жінками, при наданні переваги чоловікам.

Глава держави в основному наділений церемоніальними повноваженнями, серед яких основне місце посідає відкриття сесій парламенту тощо. Король не наділений жодними, навіть формальними функціями в сфері законодавчої і виконавчої влади: він не бере участі в засіданнях уряду, не наділений правом призначати і звільняти голову і членів уряду, не володіє правом відкладального вето щодо прийнятих парламентом законопроектів. Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок про особливість форми правління в Швеції, яка проявляється у тому, що повноваження глави держави по здійсненню державної політики є мінімізованими навіть на формальному рівні. Перш за все йдеться про відсутність закріплення таких повноважень в законодавчих актах держави.

Вищим органом законодавчої влади Швеції є однопалатний парламент - Ріксдаг. До складу Ріксдагу входять 349 депутатів, які обираються шляхом загальних і прямих виборів за пропорційною системою. Термін повноваження депутатського корпусу парламенту чергового скликання складає чотири роки. Віковий ценз активного і пасивного виборчого права збігається і становить 18 років.

Ріксдаг наділений виключними законодавчими повноваженнями, що означає, що прийнятий ним законопроект набуває сили без згоди глави держави.

Основними функціями і повноваженнями парламенту, окрім прийняття законів, є:

- прийняття бюджету країни;
- вирішення питань щодо державних кредитів;
- розпорядження державною власністю;
- оголошення війни і укладання миру;
- здійснює контроль за діяльністю уряду, адміністративними і судовими органами, органами місцевого самоврядування;

Законодавчий процес. Право законодавчої ініціативи належить членам парламенту та уряду. Законопроект, який запропонований для прийняття суб'єктами законодавчого процесу, спочатку розглядається на засіданні Ріксдагу, де оголошується його назва та автор. Після цього, він проходить стадію обговорення на рівні профільної комісії, яка вправі прийняти в цілому, внести поправки або відхилити законопроект. Після цього текст проекту розглядається на засіданні парламенту, який або виносить його на голосування або повертає для доопрацювання в комісію. Законопроект вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більшість членів парламенту.

Вищим органом державної виконавчої влади в Швеції є Кабінет міністрів, який формується Ріксдагом і несе перед ним відповідальність. Призначення уряду відбувається парламентом з врахуванням чергових парламентських виборів. Кандидатуру прем'єр-міністра пропонує Ріксдагу тальман (голова парламенту) і ним, як правило, є лідер партії або коаліції, яка здобула перемогу на чергових парламентських виборах. Прем'єр-міністр самостійно визначає членів Кабінету міністрів, після чого парламент здійснює затвердження їх на посаді. Уряд може бути розпущений парламентом, після прийняття останнім спеціальної резолюції осуду діяльності уряду.

Основні функції і повноваження Кабінету міністрів:

- вирішення основних напрямів економічної, соціальної політичної діяльності в державі;
- призначення державних службовців високого рангу;
- призначення суддів;
- визначає зовнішню політику;
- здійснює керівництво збройними силами;
- наділений правом утворювати деякі центральні органи виконавчої влади.

Окрім цього, Кабінет міністрів наділений правом розпуску Ріксдагу, яке все ж обмежене законодавством. Так, уряд не вправі розпускати новообраний парламент, раніше ніж через три місяці після початку першої сесії.

Надзвичайно широке коло повноважень уряду пояснюється тим, що він наділений багатьма повноваженнями глави держави навіть на формальному (нормативному) рівні, що не є властивим для всіх державних моделей в країнах, в яких форму державного правління можна класифікувати як парламентська монархія.

Судова влада в Швеції здійснюється системою загальних та адміністративних судів. Вищим судовим органом загальної юрисдикції є Верховний суд, який складається з двадцяти двох членів, призначених урядом. До складу системи загальної юрисдикції також належать апеляційні суди та окружні суди. Призначення суддів цих судових ланок також здійснюється урядом. Система адміністративної юрисдикції очолюється Верховним адміністративним судом.

Особливим місцем в державному механізмі наділений Канцлер Юстиції та Омбудсмани. Канцлер є незалежною від уряду посадовою особою, на яку покладається здійснення нагляду за законністю в вищих судових органах, контроль за додержанням законодавства про свободу засобів масової інформації, порушення кримінальних справ проти деяких категорій державних службовців, здійснення загальних наглядових функцій у визначених законодавством галузях (перш за все за органами юстиції в широкому розумінні).

Інститут омбудсманів, який зародився в Швеції на початку 18 ст., займає важливе значення в галузі парламентського контролю за виконавчою владою, судовими органами, місцевим самоврядуванням, додержанням основних прав і свобод людини і громадянина. Омбудсмани організаційно пов'язані з Рікседагом, обираються в кількості чотирьох чоловік, які контролюють дотримання законності в різних галузях суспільного життя.

Територія Швеції поділяється на 24 лянї (області), які в свою чергу поділяються на муніципалітети. В лянях і муніципалітетах діють представницькі органи місцевого самоврядування - ради, які обираються населенням (громадянами, особами без громадянства, особами з подвійним громадянством, іноземцями, які постійно проживають на території країни) відповідної території строком на три роки. Ради формують представницькі органи місцевого самоврядування - комітети. В кожному лянї функціонують представники державної виконавчої влади - губернатори, які призначаються урядом і які наділені повноваженнями по контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та по координації діяльності місцевих органів державної виконавчої влади.